

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра історії України і методики викладання історії

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Російсько-українська війна 2014–2023 рр.

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма «Середня освіта (Історія)»
Спеціальність 014 (за предметними спеціальностями)
Спеціалізація 014.03 Історія
Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри
історії України і методики
викладання історії
Протокол № 2 від 1 вересня 2023 р.

м. Івано-Франківськ – 2023

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Російсько-українська війна 2014-2023 рр.
Викладач (-і)	Кобута Степан Йосифович
Контактний телефон викладача	0342596001
Е-mail викладача	stepan.kobuta@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	За графіком
2. Анотація до навчальної дисципліни	
Сучасна російсько-українська війна є черговою спробою російського імперіалізму підпорядкувати собі українські землі, знищити українців як окрему національну спільноту, встановити в Україні порядки так званого «руського міра». Російська військова агресія, що почалася у формі «гібридної війни», у 2022 р. переросла у повномасштабне військове вторгнення з метою окупації всієї України. Вивчення загарбницької суті цієї війни з боку російської сторони, форм і способів опору українцями імперській політиці Кремля, позиції країн світу стосовно цієї війни складає основу цього навчального курсу.	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Мета курсу: оволодіння студентами знань, пов'язаних із агресивною військовою експансією Росії проти Української держави у XIX ст. сучасної вітчизняної історії; формування розвинутої особистості із глибокими національно-патріотичними орієнтирами, усвідомлення причетності до розвитку та захисту української державності..</p> <p>Цілі курсу: засвоїти основний масив історичних фактів; застосовувати критичний підхід для аналізу складних суспільних та воєнних процесів; опанувати навички наукового пізнання сучасної української дійсності.</p>	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
<p><u>Загальні компетентності:</u></p> <p><i>ЗК 1.</i> Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, а також до використання знань у практичних ситуаціях.</p> <p><i>ЗК 4.</i> Здатність до впевненого, а водночас критичного використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для пошуку, обробки, аналізу, верифікації інформації з різноманітних джерел, ефективно використовувати цифрові ресурси та технології в освітньому процесі.</p> <p><i>ЗК 8.</i> Здатність генерувати нові ідеї, зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства, вміння диференціювати традиційні та інноваційні способи вирішення завдань та знаходити межі їхнього застосування у навчальному процесі.</p> <p><u>Фахові компетентності:</u></p> <p><i>ФК 1.</i> Здатність перенесення системи знань із вітчизняної і всесвітньої історії, необхідної для роботи в навчальних закладах загальної середньої освіти, у професійну діяльність.</p> <p><i>ФК 2.</i> Здатність забезпечувати навчання учнів українською - державною мовою; формувати та розвивати їх мовно-комунікативні уміння і навички в області історії та суспільствознавства.</p> <p><i>ФК 9.</i> Здатність усвідомлювати суспільний статус і призначення професійної діяльності вчителя історії, здійснювати об'єктивну самооцінку і самокореляцію своїх професійних якостей,</p>	

аналізувати, досліджувати та поширювати передовий педагогічний досвід.

Компетентності предметної спеціальності.

ПК 2. Знання сучасних наукових досліджень з історії України та всесвітньої історії.

ПК 3. Здатність володіти категоріально-понятійним апаратом історичної науки, орієнтуватися в науковій періодизації історії, використовувати її як спосіб пізнання історичного процесу.

ПК 4. Здатність інтегрувати набуті знання з історичних та інших гуманітарних наук в самостійну систему, виявляти цілісність знань та умінь.

ПК 5. Здатність розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України. Європи та світу, володіти базовими знаннями української та світової культури в контексті готовності майбутніх фахівців до спілкування у мультикультурному середовищі на основі толерантності, діалогу і співробітництва.

ПК 6. Здатність здійснювати критичний аналіз різних джерел інформації та наукового пізнання, використовувати їх у професійній діяльності.

Програмні результати навчання.

РН 1. Відтворювати основні концепції та принципи педагогіки і психології, сучасних освітніх технологій; враховувати в освітньому процесі закономірності розвитку, вікові та інші індивідуальні особливості учнів.

РН 2. Демонструвати вміння навчати учнів державною мовою; формувати та розвивати їх мовно-комунікативні уміння і навички засобами навчального предмету та інтегрованого навчання.

РН 13. Демонструвати знання основних положень нормативно-правових документів щодо професійної діяльності, обґрунтовувати необхідність використання інструментів демократичної правової держави у професійній та громадській діяльності та прийняття рішень на засадах поваги до прав і свобод людини в Україні.

ПРН 3. Орієнтуватися в історичному часі, застосовуючи періодизацію, характеризувати суспільні явища в розвитку, вільно оперувати термінологією з фахових предметів.

ПРН 4. Демонструвати інтегроване мислення, пояснювати цілісну картину суспільно-історичного розвитку через міжпредметні зв'язки.

ПРН 5. Використовувати краєзнавчу складову курсу історії для активізації пізнавальної діяльності учнів; організовувати позакласну гурткову роботу, музейну, пам'ятко-охоронну, народознавчу роботу, спрямовану на збереження і використання історико-культурної спадщини України та світу з навчальною, науковою і просвітницькою метою.

ПРН 6. Працювати з джерелами інформації, вміти їх аналізувати, синтезувати, порівнювати та інтегрувати їх у зміст навчання історії, представляти та обговорювати відображені в них факти, явища, події, визначати власну позицію щодо суперечливих питань.

ПРН 7. Знати зміст шкільних курсів історії, проектувати і здійснювати навчальний процес, обирати оптимальні компетентісно орієнтовані методики навчання історії і суспільствознавства за допомогою сучасних інноваційних технологій, вміти оцінювати та відслідковувати динаміку особистісного розвитку учня/учениці.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

лекції	12
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
---------	---------------	------------------------	-----------------------------

7	014 Середня освіта (Історія)	4	Вибірковий	
Тематика навчальної дисципліни				
Тема		кількість год.		
		лекції	заняття	сам. роб.
Тема 1. Українсько-російські взаємини після 1991 р. Знесення режиму В.Януковича і російська анексія Криму у 2014 р.		2	2	10
Тема 2. Гібридна війна Росії проти України у 2014-2019 рр. АТО і ООС на Донбасі.		2	2	10
Тема 3. Курс української держави на протидію російській експансії.		2	4	10
Тема 4. Російське повномасштабне військове вторгнення в Україну 2022 р.		2	4	10
Тема 5. Російсько-українська війна в системі міжнародних взаємин України із світом.		2	4	10
Тема 6. Повсякденне життя в умовах війни.		2	2	10
ЗАГ:		12	18	60
6. Система оцінювання навчальної дисципліни				
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Критерії поточного оцінювання:			
	<p>Відповідно до <i>Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти ДВНЗ «Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника» та Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»</i> знання оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки відповідно до національної шкали за такими критеріями:</p> <ul style="list-style-type: none"> – «відмінно» – здобувач освіти міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і буде відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок; – «добре» – здобувач освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного матеріалу; – «задовільно» – здобувач освіти в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю; 			

	– «незадовільно» – здобувач освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.
Вимоги до письмових робіт	Проводяться у тестовому режимі в системі дистанційного навчання університету. Оцінюються за 100-бальною шкалою.
Семінарські заняття	Оцінювання роботи здійснюється за п'ятибальною шкалою. Передбачає обговорення проблемних питань на задану тематику, участь в дискусії, виступи (презентації) за темами індивідуальних завдань.
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання всіх форм роботи, відсутність негативних оцінок, невідпрацьованих пропущених занять, мінімальна кількість 26 балів
Підсумковий контроль	<i>Форма контролю – залік.;</i> <i>Форма здачі комбінована.</i> Підсумковий контроль рівня знань та успішності студентів передбачає виставлення підсумкової залікової оцінки. При поточному контролі оцінюються: систематичність роботи на практичних заняттях, рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах, активність при обговоренні питань, самостійне опрацювання тем, виконання індивідуальних завдань, контрольних (тестових) робіт. Підсумкова оцінка виставляється студенту в кінці семестру за результатами роботи на практичних заняттях, обговорення дискусійних питань, виконаних індивідуальних проектів та контрольних (тестових) завдань. Отримані «незадовільні» оцінки відпрацьовуються в обов'язковому порядку, але враховуються при додаванні оцінок і входять у загальну кількість отриманих оцінок.

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи проводяться у формі тестування в електронній дистанційній системі <https://d-learn.pnu.edu.ua>

Академічна доброчесність:

Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету: Ознайомитися з даними положеннями можна за посиланням:

<https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>

Відвідування занять обов'язкове. У випадку пропуску відпрацьовується тема пропущеного заняття у визначені час та спосіб (конспект підготовки, усна співбесіда, тестування)

Неформальна освіта: вітається проходження навчальних курсів в з використанням різних освітніх платформ. Зараховуються, як підсумковий контроль, результати онлайн курсів на платформах Coursera, Prometheus, EdEra, які відповідають програмі навчальної дисципліни.

8. Рекомендована література

1. Агресія Росії проти України: історичні передумови та сучасні виклики / авт. кол. : П. П. Гай-Нижник, Л. Л. Залізник, І. Й. Краснодемська, Ю. С. Фігурний, О. А. Чирков, Л. В. Чупрій ; кер. проекту, упоряд. і наук. ред. : П. П. Гай-Нижник ; Науково-дослідний інститут українознавства МОН. – Київ : Леся, 2016. – 586 с. – Режим доступу: <http://resource.history.org.ua/item/0013323> (дата звернення: 25.07.2022). – Назва з екрану.
2. Аналітична доповідь Національного інституту стратегічних досліджень до позачергового Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє

становище України у сфері національної безпеки» / редкол. : В. П. Горбулін, О. С. Власюк, О. В. Литовченко ; Національний інститут стратегічних досліджень. – Київ : НІСД, 2014. – 148 с. – Режим доступу: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2015-12/Dopovid_Prezidentps-0ab72.pdf

3. Андрієвська А., Халімон О. Книга свідчень. Анатомія російської анексії Криму. К.: Критика, 2019. 248 с.
4. Аржаковський А. Розбрат України з Росією: стратегія виходу з піке. Погляд Європи. Х.: Віват, 2015. 256 с.
5. Березовець Т. Анексія: Острів Крим. Хроніки "гібридної війни". К.: Брайт Стар Паблішинг, 2015. 392 с.
6. Воєнно-політичні інтереси України в ієрархії суспільних пріоритетів (кінець ХХ – початок ХХІ століття): монографія / відп. ред. Ігор Соляр, упоряд.: Олег Муравський, Михайло Романюк; НАН України, Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича. Львів, 2021. 324 с.
7. Бойко О. Новітня історія України, 2014–2019 рр. : навчальний посібник. Київ: Академія, 2020. 160 с.
8. Бочарніков В. П. Свешніков С. В., Тимошенко Р. І. Системні воєнно-політичні риси сучасного конфлікту на території України: монографія. Харків: ХНУПС, 2019. 206 с.
9. Власюк, О. С. Національна безпека України: еволюція проблем внутрішньої політики: вибрані наукові праці; Національний інститут стратегічних досліджень. Київ : НІСД, 2016. 528 с.: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2017-01/Vlasuk-fin-99d56.pdf>
10. Воєнні аспекти протидії «гібридній» агресії: досвід України : монографія / за заг. ред. : А. М. Сиротенка. Київ : Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського, 2020. 176 с. https://nuou.org.ua/assets/monography/mono_gibr_viin.pdf
11. Вторгнення в Україну. Хроніка російської агресії / Дмитро Тимчук, Юрій Карін, Костянтин Машовець, В'ячеслав Гусаров. Київ : Брайт Букс, 2016. 240 с.
12. Гетьманчук М.П. «Гібридна війна» Росії проти України: інформаційний аспект. *Військово-науковий вісник*. 2017. № 27. С.296-307.
13. Горбулін, В. П., Кононенко С. В. Геополітика та російсько-українська війна: взаємовідносини без прикрас; Національний інститут стратегічних досліджень. Київ: НІСД, 2014. 38 с.
14. Горбулін В. П., Власюк О. С., Кононенко С. В. Україна і Росія: Дев'ятий вал чи Китайська стіна; Національний інститут стратегічних досліджень. Київ : НІСД, 2015. 132 с.
15. Каліновська О., Криштопа О., Назаренко Є., Трохимчук В., Феденко Д. Неоголошена війна. Невідомі факти і хроніки АТО. Х.: Клуб сімейного дозвілля, 2015. 512 с.
16. Кузьо Т. Війна Пугіна проти України. Революція, націоналізм і криміналітет, пер. з англ. Андрія Павлишина. Київ : Дух і літера, 2018. 560 с.
17. Кулик Р., Майоров М. 2014: початок російсько-української війни. Український інститут національної пам'яті. Київ, 2019. 41 с.
18. Магда Є. Гібридна війна: вижити і перемогти. Харків: Віват, 2015. 302 с.
19. Маркітантов, В. Ю., Рибшун О. В., Столяр Ю. В. Російська гібридна війна: від доктрини до тактики; Кам'янець-Подільський національний університет ім. Івана Огієнка. Кам'янець-Подільський: Рута, 2018. 232 с.
20. Почепцов Г. Сучасні інформаційні війни. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2015. 497 с.
21. Почепцов Г. Сенси і війни: Україна і Росія в інформаційній і смисловій війнах, пер. з рос. Тамари Гуменюк. К.: Києво-Могилянська академія, 2016. 316 с.
22. Ре-візія історії. Російська історична пропаганда та Україна / Ярослав Грицак, Кирило Галушко, Яна Примаченко, Геннадій Єфіменко, Сергій Громенко, Іван Гоменюк, Оксана Ілюк, Олена Сороцинська, за ред. Володимира Єрмоленка; Громадська організація «Інтерньюз-Україна», Міжнародний фонд «Відродження». Київ : К.І.С., 2019. 98 с.

23. Російська агресія проти України: правда і вигадки, причини і наслідки: збірник науково-аналітичних праць / авт. кол. : П. П. Гай-Нижник, І. Й. Краснодемська, Ю. С. Фігурний, О. А. Чирков Л. В. Чупрій, упоряд. і наук. ред. : П. П. Гай-Нижник; Науково-дослідний інститут українознавства. Київ : Леся, 2018. 432 с.
24. Російська окупація і деокупація України: історія, сучасні загрози та виклики сьогодення : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції / наук. ред. : П. Гай-Нижник. К.: Леся, 2016. 352 с.
25. Руденко, Ю. WAR.ru. К.: ДПА, 2020. 320 с.
26. Рущенко І. Війна цивілізацій: анатомія українськоросійського конфлікту. К.: Києво-Могилянська академія, 2020. 436 с.
27. Рущенко І. П. Російсько-українська гібридна війна: погляд соціолога. Х.: ФОП Павленко О. І., 2015. 268 с.
28. Сенченко М. І. Латентна світова інформаційна війна. К.: ФОП Стебеляк, 2014. 384 с.
29. Слюсаренко А. В. Світовий досвід розбудови та застосування сухопутного компонента Сил спеціальних операцій (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.): монографія. Львів, 2019. 419 с.
31. Смолій В., Якубова Л. Історичний контекст формування проекту руский мир та практика його реалізації в Криму й на Донбасі: аналітична записка; Інститут історії України НАН України. Київ, 2018. 144 с.
32. Смолій В., Якубова Л. Крим і Донбас: проблеми й перспективи інтеграції в модерний український проект : аналітична записка; Інститут історії України НАН України. К., 2019. 116 с. <http://resource.history.org.ua/item/0014596>
33. Снайдер, Т. Українська історія, російська політика, європейське майбутнє, за заг. ред.: Олексія Панича, пер. : Олексій Панич, Роксоляна Свято. К.: Дух і Літера, 2014. 232 с.
34. Стрельцов Є. Сучасна війна у визначеннях Воєнної доктрини України. *Національна безпека*. 2015. № 36.
35. Сурков О. Незавершена війна. Історія протистояння України з Росією в 2014–2015 роках. К.: КМ-Букс, 2021. 480 с.
36. Толстов С. Проблемні аспекти сучасних військових і військово-технічних відносин між Україною і НАТО. URL: <https://elibrary.ivinas.gov.ua/4804/1/Problemni%20aspekty%20suchasnykh%20viiskovykh.pdf>
37. Турченко Ф., Турченко Г. Проект «Новоросія» і новітня російськоукраїнська війна. К.: Інститут історії України НАН України, 2015. 165 с. <http://irbis-nbu.gov.ua/ulib/item/UKR0004242>
38. Уроки збройної агресії Росії проти України – воєнно-стратегічні аспекти : збірник матеріалів міжвідомчої науково-практичної конференції (Київ, 29 квітня 2021 р.) / за заг. ред. : П. М. Грицяя, відп. за вип.: В. В. Шевчук. К.: Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського, 2021. 296 с. <https://nuou.org.ua/assets/documents/npc-zbr-agr-rs-pr-ukr-29-04-2021.pdf>
39. Фактор громадської думки у формуванні політики врегулювання російсько-українського конфлікту: можливості та ризики / Центр Разумкова. К.: Заповіт, 2020. 47 с. – Режим доступу : https://razumkov.org.ua/uploads/article/2020_donbas.pdf (дата звернення: 25.07.2022).
40. Цвілюк С. А. Україна і «Русский мир». Важкий досвід співіснування: від «братського союзу» до ненависті і масової українофобії: історичні нариси та наукова публіцистика. Одеса: Астропринт, 2016. 522 с.
41. Чекалюк В. В. Українська журналістика в умовах гібридної війни: монографія. К.: Паливода А. В., 2018. 308 с.
42. Чижов Д. А. Правовий механізм забезпечення соціального захисту людини в умовах збройного конфлікту в Україні: монографія. К.: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2018. 185 с.

43. Шляхи боротьби з «русским миром» в Україні: аналітична записка / Станіслав Шулімов, Олена Литвин; Школа політичної аналітики Національного університету «Києво-Могилянська академія». Київ, 2019. 25 с. <https://spa.ukma.edu.ua/wp-content/uploads/2021/07/Countering-Russian-World.pdf>
44. Якубова, Л. «Русский мир» в Україні: на краю прірви. К.: Кліо, 2018. 384 с.
45. Якубова, Л., Головка В. Русский мир на Донбасі та в Криму: історичні витоки, політична технологія, інструмент агресії : аналітична доповідь, відп. ред. : Валерій Смолій ; Інститут історії України НАН України. Київ, 2018. 226 с. <http://resource.history.org.ua/item/0013906>

Викладач

доцент *Кобута С.Й.*